

חק לישראל – פרשת יתרו יום ג'

תורה – שמות פרק יח'

(יא) עֲתָה יִדְעֹתִי כִּי גָדוֹל יְהוָה מִכָּל הָאֱלֹהִים כִּי בִדְבַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם: (יא)
 עֲתָה יִדְעֹתִי כִּי גָדוֹל יְהוָה מִכָּל הָאֱלֹהִים כִּי בִדְבַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם: (יא) פֶּעַן יִדְעָא אַרִי רב
 יי וְלִית אֵלֶּה בַּר מַנְיָה אַרִי בְּפִתְגָמָא דְחֻשְׁבִּיבוּ מִצְרָאִי לְמַדּוּן יֵת יִשְׂרָאֵל בֵּיה דְנַגְנוּן:
 (יב) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֲלָהּ וּזְבָחִים לְאֱלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְאָכֹל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים: (יב) וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֲלָהּ וּזְבָחִים
 לְאֱלֹהִים וַיָּבֵא אֶהָרֹן וְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאָכֹל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לְפָנֵי הָאֱלֹהִים: (יב) וְקָרִיב
 יִתְרוֹ חַמּוּהֵי דְמֹשֶׁה עֲלֵהוֹן וּנְכַסֵּת קוּדְשֵׁיין קָדָם יי וְאַתָּא אֶהָרֹן וְכָל סְבֵי יִשְׂרָאֵל לְמִיכָל לְחָמָא עִם חַמּוּהֵי
 דְמֹשֶׁה קָדָם יי:
 (יג) וַיְהִי מִמִּתְחַרֵּת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבְּקָר
 עַד הָעֶרְבִּי: (יג) וַיְהִי מִמִּתְחַרֵּת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לְשֹׁפֵט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבְּקָר
 עַד הָעֶרְבִּי: (יג) וְהָיָה מִיּוֹמָא דְבִתְרוּהֵי וַיֵּתֵב מֹשֶׁה לְמַדּוּן יֵת עֲמָא וְקָם עֲמָא עֲלֻהֵי דְמֹשֶׁה מִן צִפְרָא עַד
 דְמֹשָׁא:
 (יד) וַיִּרְא חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מַה הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר
 אַתָּה עֹשֶׂה לָעָם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְדָךְ וְכָל הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן בְּקָר עַד
 עֶרְבִּי: (יד) וַיִּרְא חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לָעָם וַיֹּאמֶר מַה הַדְּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה
 עֹשֶׂה לָעָם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבִדְדָךְ וְכָל הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן בְּקָר עַד עֶרְבִּי: (יד) וְחֻזָּא חַמּוּהֵי
 דְמֹשֶׁה יֵת כָּל דְּהוּא עֵבֵד לְעַמָּא וְאַמְרֵיהּ מַה פִּתְגָמָא דְּרִי דִּי אֵת עֵבֵד לְעַמָּא מַה דְּרִי אֵת יֵתֵב בְּלַחֲוֹדָךְ וְכָל
 עֲמָא קִימִין עֲלֻוּךְ מִן צִפְרָא עַד דְמֹשָׁא:
 (טו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחַתָּנּוּ כִּי יָבֵא אֵלַי הָעָם לְדַרְשׁ אֱלֹהִים: (טו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחַתָּנּוּ
 כִּי יָבֵא אֵלַי הָעָם לְדַרְשׁ אֱלֹהִים: (טו) וְאַמְרֵיהּ מֹשֶׁה לְחַמּוּהֵי אַרִי אֲתוּן לְוַתֵּי עֲמָא לְמַתְבַּע אֶלְפֹן מִן קָדָם
 יי:

רש"י

מסעודה שתלמידי חכמים מסובין זה כאלו
 נהנה מזיו השכינה (ברכות 7):
 (יג) ויהי ממחרת – מולאי יום הכפורים היה
 כך שנינו בספרי ומהו ממחרת למחרת רדחו
 מן ההר. ועל כרחק אי אפשר לומר אלא
 ממחרת יו"ט כ שהרי קודם מתן תורה א"א
 לומר והודעתי את חקי וגו' ומשנתנה תורה
 עד יו"ט כ לא יצא משה לשפוט את העם
 שהרי ב"ז בתמוז ירד ושבר את הלוחות
 ולמחרת עלה בהשקמה ושהה שמונים יום וירד
 ביו"ט כ. ואין פרשה זו כתובה כסדר שלא
 נאמר ויהי ממחרת עד שנה שניה אף לדברי
 האומר יתרו קודם מ"ת בא שילוחו אל ארצו
 לא היה אלא עד שנה שניה שהרי נאמר כאן
 וישלח משה את חותנו ומזינו במסע הדגלים

(יא) עתה ידעתי – מכירו הייתי לשעבר
 ועכשיו ביותר (מכילתא): מכל האלהים –
 מלמד שהיה מכיר בכל ע"א שצבולם שלא
 הניח ע"א שלא עבדה (מכילתא): כי בדבר
 אשר זדו עליהם – כתרומתו צמים דמו
 לאבדם והם נאבדו צמים: אשר זדו – אשר
 הרשיעו. ורבותינו דרשוהו (סוטה יא) לשון
 (בראשית כה) ויזד יעקב נזיד בקדרה אשר
 בשלו זה נתבשרו:
 (יב) עולה – כמשמעה שהיא כולה כליל:
 וזבחים – שלמים: ויבא אהרן וגו' – ומשה
 היכן הלך והלח הוא שיאל לקראתו וגרס לו
 את כל הכבוד אלא שהיה עומד ומשמע
 לפניו: לפני האלהים – מכאן שהנהגה

חק לישראל – פרשת יתרו יום ג'

אחה יושב לצדך וכלם נכזים: מן הצקר עד הערב – (שבת י) אפשר לומר כן אלא כל דיין שקן דין חמת לאמתו אפי' שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו עוסק בתורה כל היום וכאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שנאמר בו ויהי ערב וגו' (מגילה י):

שאמר לו משה (במדבר י) נוסעים אנחנו אל המקום וגו' אל נא תעזוב אותנו ואם זו קודם מ"ת משקלחו והלך היכן מלינו שחזר וא"ת שם לא נאמר יתרו אלא חובב ובנו של יתרו היה הוא חובב הוא יתרו שהרי כתיב (שופטים 7) מבני חובב חותן משה: וישב משה וגו' ויעמוד העם – יושב כמלך וכולן עומדים והוקשה הדבר ליתרו שהיה מזולזל בכבודן של ישראל והוכיחו על כך שנא' מדוע

נביא – ישעיה פרק ו' יא'-יג' פרק ז' א'-ב'

(יא) וְאָמַר עַד מָתַי אֲדַנִּי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם שָׂאוּ עָרִים מֵאִין יוֹשֵׁב וּבָתִּים מֵאִין אָדָם וְהֶאֱדַמָּה תִשָּׂאָה שְׂמֹמָה: (יא) ואמרית עד אימתי יי ואמר עד דיצדון קרויא מבלי יתיב ובתיא מבלי אנשא וארעא תחרוב ותצדי:

(יב) וְרַחֵק יְהוֹה אֶת הָאָדָם וְרַבָּה הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: (יב) וירחק יי ית בני אנשא ותסגי צדיותא בגוה דארעא:

(יג) וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂרֶיהָ וְשִׁבְהָ וְהִיתָה לְבָעַר כְּאֵלֶּה וְכֵאלֹזֵן אֲשֶׁר בְּשַׁלְכַת מִצְבַּת בָּם זָרַע קִרְשׁ מִצְבָּתָהּ: (יג) וישתארוך בה חד מן עסרא צדיקיא ויתובון ויהון לצרבא כבוטמא וכבלוטא דבמתר טרפוהי דמין ליבשין ועד כען אינון רטיבן לקימא מנהון זרעא כן גלותא דישראל יתכנסון ויתובון לארעהון ארי זרעא דקודשא נצבתהון:

(א) וַיְהִי בַיּוֹמִי אֲחֻז בְּרַיּוֹתֵינוּ בְּרַיּוֹתֵינוּ מִלְּךָ יְהוּדָה עָלָה רִצִּין מִלְּךָ אֲרָם וּפְקַח בֶּן רַמְלִיָּהוּ מִלְּךָ יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לְמַלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכַל לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ: (א) והוה ביומי אחז בר יותם בר עזיה מלך שבטא דבית יהודה סליק רצין מלכא דארם ופקח בר רמליהו דישראל לירושלם לאגחא קרבא עלה ולא יכיל לאגחא עלה:

(ב) וַיִּגַּד לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נָחָה אֲרָם עַל אֶפְרַיִם וַיִּנְעוּ לְבָבוֹ וּלְבָבוֹ עִמּוֹ פְּגוּעַ עֵצִי יַעַר מִפְּנֵי רִוְחָ: (ב) ואתחוא לבית דוד למימר אתחבר מלכא דארם עם מלכא דישראל למייתי עלוהי זוע לביה ולבא דעמיה כאשתדיות אילני חורשא מן קדם רוחא:

רש"י

(יג) ועוד בה עשיריה – גם אותה השארית אשיב ידי עליה בצרוף אחר צרוף והיתה לצער עד שלא ישארו אלא לדיקים גמורים שישובו אלי בכל לבם. כאלה וכאלון – אשר בעת זמן שלכת שלהן משליכין עלין שלהן בימי הסתיו שילוך אחר שילוך עד שאין נותר בה זולתי המלכה אף הם זרע הקדש הנמלאין בה עומדין בקדושתו הם יהיו לה למלכת,

(יא) עד מתי – יכזירו את לבם ולא ישמעו. ויאמר – ידעתי כי לא ישיבו עד תבא פורענות עליהם וילכו בגולה ושאו עריהם מאין יושב. שאו תשאה – לשון גלמוד מאין יושב:

(יב) ורבה העזובה – שהארץ תעזב מהם וכך הלשון ירבו מקומות עזובים בקרב הארץ:

חק לישראל – פרשת יתרו יום ג'

(ב) ויגד לבית דוד – לפי שרשע היה לא, הזכיר שמו. נחה ארם על אפרים – נתחבר מלך ארם על מלך ישראל לבא עליך נחה לשון נקבה על שהמלכות נחה פושי"ר בלעז לשון וינח בכל גבול מצרים (שמות ו). וינע לבבו – לפי שכבר נלחם בו כל אחד מהם בפני עצמו ויכלו לו שנאמר ויתנהו ה' ביד מלך ארם וגו' (דברי הימים ב כח) אומר ויהרג פקח בן רמליה ק"כ אלף איש שניהם בדברי הימים (דברי הימים ב' כ"ח). כנוע עמי יער – קול אילני סרק ישמע יותר מכל אילני פירי כדאיתא בצראשית רבה:

ד"א מצבתה נטיעתה לכך איני מכלה אותם נטעתיים זרע קודש, ויש פותרים שער שלכת היתה צירושלים כמו שאמר בעזרא והיו עם אלה ואלון נטועים:
(א) ויהי בימי אחז – מה ראה הכתוב לייחסו אלא מפני שסופו של הכתוב לומר ולא יכול להלחם עליה ולמדך שזכות אבות עמדה לו אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה ווי (ס"א) מי הוא זה שמלך רשע זה אמר להם בן יותם הוא בן עוזיהו הוא אבותיו היו לדיקים לפיכך אי אפשרי לפשוט ידי בו הדא הוא ולא יכול להלחם עליה מפני זכות אבותיו (בצראשית רבה):

כתובים – משלי טו' כ'–כד'

(כ) בן חכם ישמח אב וכסיל אדם בנזוה אמו: (כ) ברא חכימא יחדי לאבוי וברא סבלא משיט אמויה:
(כא) אולת שמחה לחסר לב ואיש תבונה יישר לבת: (כא) שטיותא חדותא היא לחסיר לבא וגברא דמתבין תריעות מהלך:
(כב) הפר מחשבות באין סוד וגרב יועצים תקום: (כב) בטולא דמחשבתא היך דלית רזא ובסוגעא דאלין דמתמלבין עצתא תקום:
(כג) שמחה לאיש במענה פיו ודבר בעתו מה טוב: (כג) חדותא לגברא במלתא דפומיה ומלתא בעדנא סגו טבא:
(כד) ארח חיים למעלה למשכיל למען סוד משאול מטה: (כד) ארחא דחיי מעליא לסוכלתנא דנסטא מן שיול תחתיתא:

רש"י

אותו ורבותינו דרשוהו על צעלי גירסא אס מולאים צפיה מענה אז תתקיים צם וישמחו. ודבר צעתו מה טוב – שואלים בהלכות הפסח ובהלכות החג בזמנו:
(כד) ארח חיים למעלה למשכיל – כמו שרפים עומדים ממעל לו (ישעיה ו) כלומר לפני החכם קשטה ומוכנת ארח חיים:

(כ) בן חכם ישמח אב וכסיל אדם בנזוה אמו – גורם לאמו שמצוים אותה:
(כא) אולת – שמחה היא לחסר לב:
(כב) הפר מחשבות באין סוד – בלא ענה לא תקום מחשבה:
(כג) שמחה לאיש במענה פיו – כמשמעו ע"י מענה רך ודבור נחת הבריות אוהבים

חק לישראל – פרשת יתרו יום ג'

משנה – כתובות פרק א'

(א) בתוליה נשאת ליום הרביעי, ואלמנה ליום החמישי. שפעמים בשבת בתי דינין יושבין בעירות, ביום השני וביום החמישי, שאם היה לו טענת בתולים, היה משקים לבית דין:

ושני בשבת ושלשי בשבת, וזרביעי כנסה. ובזמן שאין בתי דינין יושבים בשני ובחמישי, אשה נישאת בכל יום, והוא שטרח בסעודה שלשה ימים. ומפני תקנת עניים נוהגים בקצת מקומות לישא בערב שבת. וטעמא דאלמנה ליום חמישי, שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא שמה עמה שלשה ימים, חמישי בשבת ושני בשבת ושבת. והגושא את האלמנה אסור בעשיית מלאכה ג' ימים. והגושא את הבתולה כל שבעה. ולענין ברכת חתנים, בין בחור שישא אלמנה בין אלמן שישא מבצרכים ברכת חתנים כל שבעה ואלמן שישא אלמנה, יום אחד:

רע"ב – (א) בתולה נשאת ליום רביעי – ולא כליל חמישי, דאיכא למיחש שמה יהיה טרוד בנישואים ולא מצי בעיל: שאם יש לו טענת בתולים – כגון שיאמר בעלתו ולא מלאתי דם, לא שנהא אס היא קטנה או נערה או בוגרת. או פתח פתוח מלאתי, אס היא קטנה או נערה, אבל בוגרת אין לה טענת פתח פתוח: ישכים ויבא ל"ד – בעוד כעסו עליו, שמה יתפיים ותתקרר דעתו ויקיימנה ושמה זנתה תחתיו והרי היא אסורה עליו. ובגמרא פריך ותנשא באחד בשבת ואס יש לו טענת בתולים ישכים ביום שני לבית דין. ומשני, שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שיהא טורח בסעודה שלשה ימים, אחד בשבת

(ב) בתולה, בתבתה מאתים. ואלמנה, מנה. בתולה אלמנה, גרושה, וחלוצה, מן הארוסין, בתבתן מאתים, ויש להן טענת בתולים. הגיורת, והשבוייה, והשפחה שנפדו ושנתגירו, ושנשתחררו, פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד, בתבתן מאתים, ויש להן טענת בתולים:

אס לא מלא לה השני בתולים, אצדה כתובתה, דמקח טעות הוא שהרי בחזקת בתולה נשאה:

רע"ב – (ב) בתולה אלמנה גרושה – כלומר, בתולה שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה מן הארוסין, וחזרה ונישאת, כתובתה מן השני מאתים: ויש לה טענת בתולים –

(ג) הגדול שבא על הקטנה, וקטן שבא על הגדולה, ומפת עץ, בתבתן מאתים, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים, מפת עץ, בתבתה מנה:

באותו מקום: כתובתן מאתים – אס נישאו סתם: וחכמים אומרים מוכת עץ כתובתה מנה – והלכתא כותייהו. ואפילו לא הכיר בה, כתובתה מנה, ולא הוי מקח טעות:

רע"ב – (ג) שבה על הקטנה – פחותה מבת שלש שנים ויום אחד שאין ביאתה ביאה: וקטן – פחות מכן תשע שאין ביאתו ביאה ובא על הגדולה: ומוכת עץ – שנתקע לה עץ

(ד) בתולה אלמנה, גרושה, וחלוצה, מן הנשואין, בתבתן מנה, ואין להן טענת בתולים. הגיורת, והשבוייה, והשפחה, שנפדו, ושנתגירו, ושנשתחררו, יתרות על בנות שלש שנים ויום אחד, בתבתן מנה, ואין להן טענת בתולין: **רע"ב** – (ד) בתולה אלמנה או גרושה או חלוצה מן הנשואים – אס חזרה ונישאת

חק לישראל – פרשת יתרו יום ג'

(ה) האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים, אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שמתוחד עמה. אחת אלמנת ישראל ואחת אלמנת ביהו, כתבתן מנה. בית דין של פהנים היו גובין לפתולה ארבע מאות זוז, ולא מחו בידם חכמים:

שכן כשנשאת לישראל: ולא מיחו בידם חכמים – רע"ב פ שלח כתב לה בלשון תוספת ודאל"כ תנינא חדא זימנא בריש פ"ה אלא ד' מאות דחזי ליכי וקס"ד ללא תגבה ללא חזי ליכי. ובלשון תוספות לא כתב. קמ"ל למנהג טוב הוא וראוי להיות ככהונה ושייך זהו למימר דחזי ליכי. תוספות:

רע"ב – (ה) האוכל אצל חמיו ביהודה – מדקתני האוכל מכלל דאיכא דוכתא ביהודה עממו ללא אכיל ונ"מ דאיכא ללא נהיגי לייחד יכול לטעון. גמרא ורש"י. והשתא מתני' י' פ"ד דיבמות דקתני סתמא הארוסות שביהודה לאו דוקא אלא כי מתניתין דהכא: אלמנת כהן – אלמנה בת כהן. רש"י: היו גובין לכתולה – בת כהן כשנשאת לכהן וכל

(ו) הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים, היא אומרת, משארסתני נאנסתי, ונסתחפה שדך. והלה אומר, לא כי אלא עד שלא ארסתיה, והיה מקחי מקח טעות, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים, נאמנת. רבי יהושע אומר, לא מפיה אנו חייין, אלא הרי זו בחזקת בעולה עד שלא תתארס, והטעתו, עד שתביא ראיה לדבריה:

כתובתה. וכן הלכה. ואי אמרה בתולה מלאני, אינה נאמנת, דהימנוהו רבנן לבעל ואפילו בלא שבעה, דחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה:

רע"ב – (ו) ונסתחפה שדך – מטר סוחף בא על שדך והפסידה, כלומר מזלך גרם ותן לי כתובתי: והיה מקחי מקח טעות – ואין לך כתובה ממני: נאמנת – ומשביעין אותה שבעת היסת שכן הוא כדבריה, ותטול

(ז) היא אומרת מפת עץ אני, והוא אומר, לא כי, אלא דרוסת איש אתי, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים, נאמנת. ורבי יהושע אומר, לא מפיה אנו חייין, אלא הרי זו בחזקת דרוסת איש, עד שתביא ראיה לדבריה:

ומכי אמר דרוסת איש את שויה אנפשיה חתיכה לאיסורא. ואפילו נבעלה באונס, הא קיי"ל אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה. ומגרש לה ויהיב לה כתובתה:

רע"ב – (ז) דרוסת איש – בעולת איש: נאמנת – ולא הפסידה כתובתה. ומכל מקום אי אשת כהן היא ולאחר זמן האירוסין כשנשאה טען דרוסת איש את, מפקינן לה מיניה, דשמא לאחר שארס אותה נבעלה,

(ח) ראוה מדברת עם אחד בשוק אמרו לה מה טיבו של זה. איש פלוני וכהן הוא, רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים, נאמנת. ורבי יהושע אומר, לא מפיה אנו חייין, אלא הרי זו בחזקת בעולה לנתין ולממזר, עד שתביא ראיה לדבריה:

רע"ב – (ח) מדברת – מתיחדת: וכהן הוא – מיוחס: נאמנת – כשירה לכהונה:

חק לישראל – פרשת יתרו יום ג'

(ט) הִיָּתָה מְעַבְרֶתָ, וְאָמְרוּ לָהּ מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֶבֶר זֶה. מֵאִישׁ פְּלוֹנִי וְכֵהֵן הוּא, רַבֵּן גְּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֶלְיָעָזֶר אוֹמְרִים, נֶאֱמַנְתָּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לֹא מִפִּיָּה אָנוּ חַיִּין, אֲלֵא הֲרִי זֶה בְּחֻזְקַת מְעַבְרֶת לְנִתְיָן וּלְמִמְזֵר, עַד שֶׁתָּבִיא רְאִיָּה לְדַבְרֶיהָ: רַע"ב – (ט) מַה טִּיבוֹ שֶׁל עוֹבֵר זֶה וְכו' – אֶחָד וְלֹא הַמְעוֹבְרֶת, אֲלֵא אִם כֵּן הִיוּ רוֹב אֲנָשֵׁי הָעִיר מִיּוֹחֲסִים וְנִצְעֵלָה זֹאת הָאִשָּׁה מֵאֶחָד מֵהֶם שֶׁפִּירֵשׁ חוּץ לְעִיר וְצֵעַל, לְחַמְרִינָן כָּל דְּפִרִישׁ מֵרֹבֵץ פִּרִישׁ, וְאִזּוֹ תִּנְשָׂא לְכַתְחֵלָה לְכַהֲנָה בֵּין הָיָא בֵּין בַּתָּהּ:

(י) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מְעַשָּׂה בְּתִינוּקָתָא שֶׁיִּרְדָּה לְמִלְאֹת מִים מִן הָעֵינַי, וְנֶאֱנָסָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, אִם רַב אֲנָשֵׁי הָעִיר מִשְׂאִין לְכַהֲנָה, הֲרִי זֶה תִּנְשָׂא לְכַהֲנָה:

סיעה העוברת שם ורוב העיר. ואין משאין לכתחלה לכהונה אלא בתרי רובי, וכן הלכה:

רַע"ב – (י) אִם רוֹב הָעִיר מִשְׂאִין לְכַהֲנָה – חַע"ג לְרֹבֵץ חַד סָגִי צֵעֵלְמָא, מַעֲלָה עָשׂוּ בְּיוֹחָסִין, וְהַכֹּא אֲלֵרְכּוּהּ רַבְנָן תְּרֵי רֹבִי, רוֹב

גמרא – כתובות דף ה' ע"א

דרש בר קפרא גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ דאילו במעשה שמים וארץ כתיב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ואילו במעשה ידיהם של צדיקים כתיב מכון לשבתך פעלת ה' מקדש אדני כוננו ידך השיב בבלי אחד זר' חייא שמו ויבשת ידיו יצרו ידו כתיב והכתיב יצרו א"ר נחמן בר יצחק יצרו אצבעותיו כדכתיב כי אראה שמך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת מיתבי השמים מספרים כבוד אל ומעשה ידיו מגיד הרקיע הכי קאמר מעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד הרקיע ומאי ניהו מטר דרש בר קפרא מאי דכתיב ויתד תהיה לך על אונך אל תקרי אונך אל לא על אונך שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעו באזניו והיינו דאמר ר' אלעזר מפני מה אצבעותיו של אדם דומות ליתידות מאי טעמא אילימא משום דמחלקן כל חדא וחדא למילתיה עבידא דאמר מר זו זרת זו קמיצה זו אמה זו אצבע זה גודל אל לא מה טעם משופות כיתידות שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יניח אצבעותיו באזניו תנא דבי רבי ישמעאל מפני מה אונן כולה קשה והאליה רכה שאם ישמע אדם דבר שאינו הגון יכוף אליה לתוכה תנו רבנן אל ישמיע אדם לאזניו דברים בטלים מפני שהן נכוות תחלה לאיברים:

חק לישראל – פרשת יתרו יום ג'

רש"י על הגמרא

בלורכי גבוה: זו זרת – מן הקטנה מודדין זרת של חושן: זו קמיילה – מאלצע שאלל הקטנה מתחילין לקמוץ חופה שלש אלצעות על פס ידו הקמיילה והאלמה והאלצע וקומץ: זו אלמה – מהגדולה מודדין אלמה בנין ואלמה כלים: זו אלצע – למתן דמים של חטאת דכתיב זיה באלצעו (ויקרא ז): זה גדל – לכהן יד לכהן (שם ח) ודמורע (שם יד): משופות – אגויישיד"ש בלעז: אליה – בשר שבסוף האוזן: נכויח חחילה ללצרים – רכות ודקות ליכוות מכולם והכי נמי אמרינן במסכת ע"ז (דף לח) האי עובד טוכבים דחריך רישא שרי למיכל אפילו מריש אודניה ואלע"פ

גדולים מעשה לדיקים ממעשה ילירת שמים וארץ – ומשום בר הפרא נקט לה לאיירי לעיל באלצה: אף ידי – חדל יד: מקדש – מעשה ידי לדיקים הוא: הכי קאמר – האי ומעשה ידיו במעשה הלדיקים כתיב שקרוין מעשה שלהם מעשה ידיו של הקב"ה וה"ק ומעשה ידיו הוא מעשה הלדיקים מגיד הרקיע שהרקיע מעיד עליהם לבריות שהם לדיקים שמתפללין על הגשמים ומטר יורד: יתד – קבילי"י בלע"ז: יניח אלצעו – שהיא שפוייה כיתד: מ"ט – כלומר במאי דומות כיתודות: אי נימא למחלקן – שמחלקות זו מזו ואינן מחוברות יחד: חדל חדל למילתיה – קושיא היא כל אחת יש בה לורך ואף

זוהר – יתרו דף פח' ע"ב

אמר רבי אלעזר לאבוי, אלין סעודתי הין מתתקנין. אמר ליה, ליליא דשבתא, פתיב, והרפבתיך על במתי ארץ. ביה בליליא, מתברכא מטרוניתא, וכלהו חקל תפוחין, ומתברכא פתוריה דבר נש, ונשמתא אתוספת, וההוא ליליא, חדוה דמטרוניתא הוי. ובעי בר נש למחדי בחדוותא, ולמיכל סעודתא דמטרוניתא:

ביוםא דשבתא, בסעודתא תננינא, פתיב (ישעיה נח) אז תתענג על יי. על יי ודאי. דההיא שעתא אתגליא עתיקא קדישא, וכלהו עלמין בחדוותא, ושלימו וחדוותא דעתיקא עבדינן, וסעודתא דיליה הוא ודאי:

בסעודתא תליתאה דשבתא, פתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביה. דא היא סעודתא דזעיר אפין, דהוי בשלימותא. וכלהו שיתא יומין, מההוא שלימו מתברכין. ובעי בר נש למחדי בסעודתיה, ולאשלא אלין סעודתי, דאינון סעודתי מהימנותא שלימתא, דזרעא קדישא דישראל, די מהימנותא עלאה, דהא דילהון היא, ולא דעמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות. ובגיני כן אמר, (שמות לא) ביני ובין בני ישראל:

תא חזי, בסעודתי אלין, אשתמודעון ישראל, דאינון בני מלכא. דאינון מהיכלא דמלכא, דאינון בני מהימנותא, ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו, אחזי פגימותא לעילא, ואחזי גרמיה דלאו מבני מלכא עלאה הוא, דלאו מבני היכלא דמלכא הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא. ויהבין עליה

חק לישראל – פרשת יתרו יום ג'

חומרא דתלת מלין, דינא דגיהנמ וגו', ותא חזי, בכלהו שאר זמנין וחגיגין, בעי בר נש לחדי, ולמחדי למסכני. ואי הוא חדי בלחודוי, ולא יהיב למסכני, עונשיה סגי, דהא בלחודוי חדי, ולא יהיב חדו לאחרא. עליה כתיב, (מלאכי ב) וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם. ואי איהו בשבתא חדי, אף על גב דלא יהיב לאחרא, לא יהבין עליה עונשא, פשאר זמנין וחגיגין, דכתיב פרש חגיכם. פרש חגיכם קאמר, ולא פרש שבתכם. וכתיב (ישעיה א) חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. ואלו שבת לא קאמר ובגיני כן כתיב, ביני ובין בני ישראל:

הלכה – הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק א'

(ה) הקורא קריאת שמע מברך לפניו ולאחריה ביום מברך שתיים לפניו ואחת לאחריה ובלילה מברך שתיים לפניו ושתיים לאחריה:
 (ו) ברכה ראשונה שלפניה ביום יוצר אור ובורא חשך וכו' וברכה שנייה אהבת עולם אהבתנו ושל אחריה אמת ויציב וברכה ראשונה שלפניה בלילה מעריב ערבים וכו' שנייה לה אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת כו' וברכה ראשונה על אחריה אמת ואמונה שנייה לה השכיבנו:
 (ז) ברכה ראשונה שלפניה בין ביום בין בלילה פותח בה בברוך וחותרם בה בברוך ושאר ברכותיה חותרם בכל אחת מהן בברוך ואין להם פתיחה בברוך:

מוסר – מלוקט

המסתכל בנשים ליהנות מהן רעתו רבה והיא עבירה גופה דכתיב (במדבר ט"ז) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם ועבירה היא בידו וחזון עליה בגלגול בעוף הנקרא ראה שהוא מזנה בראיה וזהו שאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. פי בעון זה אתם זונים בגלגול בראיה אחריהם של עיניכם המסתכלים עתה. והמסתכל בנשים פתב גדול המורים. שנקרא מומר לדבר אחד. וכל אותן צורות שנהנה בראיתם המלאך המנות מביאן בשעת פטירתו ומתלוצץ בו. מלבד שמשמא נפשו ומזה יבא להשתתה. וגם כשמוליד ילד יבא לחשוב באותן צורות וזהו סגולה להיות נחשב נואף באשתו ויצאו מזוה ילדים אשר הי' בהם כל מום פריצי הדור הולכים אחרי עיניהם כמוהו כמוהם. אבל ישראל קדושים נוהגים באימה ויראת ה' על פניהם וה' עליהם יראה ויתברכו בזרע קדש למיניהם וצאצאיהם לעיניהם לעשות רצון קוניהם:

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, משה דוד בן סוזנה מלכה, גד גבריאל בן סוזן, סוזנה מלכה בת שמואלה, דינאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.